

FORSKARSKOLAN FÖR
YRKESVERKSAMMA I
SOCIALTJÄNSTEN

VÄLFÄRDENS INNEBOENDE PARADOXER

-
INDIVIDUELLT SJÄLVBESTÄMMANDE I EN
KOLLEKTIV BOENDEMILJÖ

Sofia Bergholtz

6 mars 2025

Malmö stad och Malmö universitet

**MALMÖ
UNIVERSITET**

Malmö stad

DAGENS PRESENTATION

1

Lite om mig och mitt val av forskningsområde

2

Min studie

3

En paradox i välfärden

4

Reflektionsövning

1

KORT OM MIG

Hur hamnade jag här och varför detta område?

Olyckan

Utbildning för att "copa"

Yrkeserfarenheter inom funktionshinderområdet

Doktorand 2020-2024

2

MIN STUDIE

Vardagsetiska dilemman vid LSS- gruppboende

En studie om boendepersonalens förståelse, erfarenheter och hantering av att navigera närhet och självbestämmande, ge nödvändig/tillräcklig omvårdnad, stöd och service i en kollektiv boendemiljö

SYFTE, MÅL OCH METOD

Syfte - Öka kunskapen kring personalens förståelse för, och erfarenheter av hur de hanterar etiska dilemman i praktiken

Mål - bidra med kunskap som kan minska risken för kränkningar och missförhållanden för de boende och förbättra arbetsmiljön för personalen.

Metoder- Fokusgruppsintervjuer med personal och observationer LSS-boenden.

VAD HANDLAR ETIK OM?

Ordet **etik** kommer från det grekiska ordet *ethos* som betyder *sedvänja, vana, rit, föreställning*.

Etik är teoretiska resonemang kring värderingar som finns i samhället. Vad som anses vara 'det rätta', 'det goda' sättet att handla på.

Etiskt handlande - frågor om ansvar och värde.

- Orsaksansvar
- Åtgärdsansvar

VAD ÄR ETT DILEMMA?

*När det inte finns ett tydligt rätt, fel
- eller facit*

*Där man måste överväga
konsekvenser för och emot.*

*Inget alternativ är bara "bra". Det
gäller snarare att välja det "minst
dåliga".*

EXEMPEL PÅ SITUATIONER DÄR ETISKA DILEMMA KAN UPPSTÅ FÖR PERSONALEN VID LSS-BOENDE

Vardagliga situationer vid boendet

- *Mat och dryck, kläder,*
- *motion och dygnsrytm*

Personalens arbetsmiljö och andra boendes hemmiljö

- *Boende som har svårigheter med sociala relationer, att förstå andras känslor och behov, integritet och privata svär*
- *Umgås med 'fel vänner' på 'fel tider' – stör sina grannar*
- *Boende som nekar stöd – brister i personlig hygien eller i att ta hand om sin lägenhet/gemensamma utrymmen*

I mötet med allmänheten, problematiskt beteende

- *Aggressivitet, använder fula ord, betar sig hotfullt eller tilltalar personer på ett avvikande sätt*
- *Tar för sig av mat, godis som inte är deras, snattar, förstör eller tar sönder saker*

CITAT

*Alltså det var väl mest att det blev
så tydligt att det är det vi håller på
med hela tiden (skratt).*

(Eva - boendepersonal)

CITAT

Alltså jag tycker nästan att det kanske är en större ... den större delen av vårt arbete. De här etiska dilemman ... det är ju liksom ... alla de här dyker upp på ... alltså ... alla dyker ju inte upp varje dag men ... etiska dilemman dyker ju upp varje dag. Och det är ju den större delen ... tycker jag ... av vårt arbete

(John - boendepersonal)

RESULTAT

Att hantera etiska dilemman utgör en betydande del av boendepersonalens arbetsdag

- *Vart går gränsen mellan motivation, manipulation och ... tvång*
- *Närheten i mötet – Ansikte mot Ansikte - Närhetsetik*
- *Många micro-beslut som måste tas i stunden*
- *En-till-en interaktion bakom stängda dörrar*
- *Långa relationer – många timmar, dagar, år – jämfört med ex möten med en handläggare*

Tyst kunskap - Inget enhetligt begrepp som används av boendepersonalen

- *Omätbart – fronesis – praktisk visdom*

Det man inte har ord för talar man inte om

Det man inte talar om syns inte

Det som inte syns finns inte

Det som inte finns behöver man inte lägga några resurser på

Varierande kontext

- *Vi lever i föränderlig tid – vardagsetiskt perspektiv*

KOMMANDE ARTIKLAR

Artikel 1 Antagen och under granskning "Scandinavian Journal of Disability Research"

Navigating Closeness and Self-determination: Ethical Dilemmas in Everyday Work at Group Homes for Adults with Intellectual Disabilities

Artikel 2 Skickas troligen till "Ethics and Social Welfare"

An inherent paradox in the welfare system: Frontline staff's navigating everyday Ethical dilemmas in Group Homes for Adults with Intellectual Disabilities

IMPLIKATION FÖR PRAKTIKEN

Gemensamt begrepp (etiska dilemman)

- *Ingå i introduktionsutbildning till ny personal*
- *Använda i daglig dokumentation?*

Tid avsatt för regelbunden handledning och gemensam reflektion

- *Schemalägga som punkt vid regelbundna personalmöten*

Möjlighet att lyfta avidentifierade 'case'

- *Samarbete mellan akademi och praktik*
- *Internt lärande*

3

VARFÖR TITELN INNEBOENDE PARADOXER I VÄLFÄRDEN?

Vad menar jag med paradox?

*En konkret paradoks i
praktiken?*

*Spänningar och
utmaningar*

*Bakgrund till
paradoxen*

4

"CASE" HÄMTAT FRÅN
MINA FOKUSGRUPPS
INTERVJUER

Kim bor i en egen lägenhet i ett LSS-gruppboende för vuxna med intellektuella funktionsnedsättningar. Det är ett boende med flera grannar och boendepersonal finns tillgänglig dygnet-runt. Förutom intellektuell funktionsnedsättning har flera av de boende även drag av autism och har svårigheter i sociala relationer.

Kim kämpar med psykisk ohälsa och självmordstankar. Han är i behov av flera starka mediciner. Dessa doseras i Apo-dos påsar av apotekspersonal, och överräcks till Kim av boendepersonal, för tre dagar i taget. Detta för att minska risken för överdosering.

Nyligen upptäcktes att Kim även fått diabetes (Typ2) och tar nu dagligen insulinsprutor. Kims läkare anser att Kim kan och ska ansvara för den nya medicineringen självständigt...

Men boendepersonalen är oroade och osäkra på hans förmåga att ta detta ansvar.

Ibland kommer Kim inte ut till boendets gemensamma utrymmen på flera dagar och boendepersonalen inte vet var han är, på psykiatriavdelningen, hos vänner eller hemma, inne i sin lägenhet och i behov av vård?

När personalen knackar på dörren, ringer och skickar sms svarar han inte.

- Vi vet att Kim inte hanterar sina vanliga mediciner. Vi [boendepersonal] har varit inne i lägenheten och där fanns medicinpåsar... vissa har han tagit, andra inte...

Ibland tar det slut för snabbt, och ibland finns det otaliga tabletter.

... Och i den situationen kan han somna utan att ha tagit insulin, inte ätit eller glömma och ta en till dos.

...Om han tar för mycket insulin kan det gå riktigt fel.

(Erica, stödpedagog)

Tack!

KONTAKTUPPGIFTER

Sofia Bergholtz

Utredningssekreterare / Doktorand

Malmö stad / Malmö universitet

sofia.bergholtz@malmo.se

sofia.bergholtz@mau.se

